

მეხუთე სექციის
გადაწყვეტილება

საქმე „A და B საქართველოს წინააღმდეგ“

(საჩივარი №73975/16)

მე-2 მუხლი (არსებითი და პროცედურული) (+ მე-14 მუხლი) • დისკრიმინაცია • პოზიტიური ვალდებულებები • გენდერული ნიშნით ძალადობის პრევენციის წარუმატებლობა, რომელიც დასრულდა პოლიციელის მიერ მკვლელობის ჩადენით და სამართალდამცავი ორგანოების რეაგირების გამოძიების წარუმატებლობა • სამართალდამცავი ორგანოების პასიური და ასევე შემგუებლური დამოკიდებულებები, რაც ხელს უწყობს ქალთა მიმართ ძალადობის გავრცელებას

სტრასბურგი

2022 წლის 10 თებერვალი

საბოლოო გახდა

10/05/2022

ეს გადაწყვეტილება საბოლოო გახდა კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად. იგი შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ შესწორებას.

საქმეზე „A და B საქართველოს წინააღმდეგ“

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეხუთე სექცია) პალატამ, შემდეგი შემადგენლობით:

სიოფრა ო'ლირი, თავმჯდომარე,
განნა იუდკოვსკა,
სტეფანი მოურუ-ვიქსტრომი,
ლატიფ ჰუსეინოვი,
ლადო ჭანტურია,
არნფინ ბარდსენი,

მატიას გიომარი, მოსამართლეები,
და მარტინა კელერი, სექციის განმწესრიგებლის მოადგილე,

გაითვალისწინა რა:

საქართველოს ორი მოქალაქის, A-სა (შემდგომში „პირველი მომჩივანი“) და B-ის (შემდგომში „მეორე მომჩივანი“) მიერ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (შემდგომში „კონვენცია“) 34-ე მუხლის შესაბამისად 2016 წლის 16 სექტემბერს საქართველოს წინააღმდეგ სასამართლოში შეტანილი საჩივარი (N 73975/16);

გადაწყვეტილება საქართველოს მთავრობისთვის (შემდგომში „მთავრობა“) საჩივრის შეტყობინების შესახებ;

მომჩივანთა სახელების გაუმჟღავნებლობის გადაწყვეტილება;

მხარეთა დაკვირვებები;

2022 წლის 18 იანვრის დახურული თათბირის შემდეგ

გამოიტანა შემდეგი გადაწყვეტილება, რომელიც იმავე დღეს იქნა მიღებული:

შესავალი

1. წინამდებარე საქმე ძირითადად ეხება საჩივრებს კონვენციის მე-2 და მე-14 მუხლების შესაბამისად, რომ მოპასუხე ქვეყანამ ვერ შეძლო მომჩივნის უახლოესი ნათესავის დაცვა ოჯახში ძალადობისგან და საქმის ეფექტური გამოძიების ჩატარება.

ფაქტობრივი გარემოებები

2. პირველი და მეორე მომჩივანი დაბადებული არიან 1972 და 2013 წლებში და ცხოვრობენ საქართველოში. მათ სასამართლოს წინაშე წარმოადგენდა ხუთი ქართველი ადვოკატი – ქ-ნი თ. დეკანოსიძე, ქ-ნი თ. აბაზაძე, ქ-ნი ნ. ჯომარჯიძე, ქ-ნი ა. არღანაშვილი და ქ-ნი ა. აბაშიძე და ოთხი ბრიტანელი ადვოკატი – ბ-ნი ფ. ლიჩი, ქ-ნი კ. ლევინი, ქ-ნი ჯ. ევანსი და ქალბატონი ჯ. გავრონი.

3. მთავრობას წარმოადგენდა სახელმწიფო წარმომადგენელი იუსტიციის სამინისტროდან ბ-ნი ბ. ძამაშვილი.

4. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები, როგორც ისინი წარმოდგენილია მხარეთა მიერ, შეიძლება შეჯამდეს შემდეგნაირად.

I. C-ს მკვლელობის გამომწვევი გარემოებები

5. პირველი და მეორე მომჩივნები არიან C-ის დედა და ვაჟი. C დაიბადა 1994 წლის 24 ნოემბერს და ის 2014 წლის 25 ივლისს მოკლა მისმა პარტნიორმა, D-მ, მეორე მომჩივნის მამამ (იხ. პარაგრაფი 17 ქვემოთ).

6. 2011 წელს C, რომელიც ჩვიდმეტი წლის იყო, მასზე დაქორწინების მიზნით მოიტაცა D-მ, ოცდაორი წლის პოლიციელმა, რომელიც მსახურობდა იმ პატარა ქალაქში, სადაც C ცხოვრობდა. ვინაიდან C იყო D-ისგან მუდმივი საფრთხის ქვეშ, მან დაიწყო მასთან თანაცხოვრება. წყვილს არასოდეს დაურეგისტრირებია თავიანთი ქორწინება.

7. წყვილის თანაცხოვრება, რომელსაც ხშირად ახლდა D-ის ეჭვიანობით მოტივირებული ჩხუბები, გაგრძელდა 2011 წლის დეკემბრიდან 2012 წლის ივნისამდე, როდესაც პარტნიორის მხრიდან ფიზიკური და ფსიქოლოგიური დევნის შედეგად დაღლილი C დაბრუნდა მშობლების სახლში. ამ დროს ის იყო ორი თვის ორსული.

8. 2011 წლის დეკემბრიდან C და მისი ოჯახი გახდნენ D-ის მხრიდან რეგულარული სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფის სამიზნე. ის იმუქრებოდა, რომ მოკლავდა C-ს და მის მშობლებს და მიუთითებდა მის ოფიციალურ სტატუსზე, რომ იყო პოლიციელი და ჰქონდა ძლიერი კავშირები პოლიციაში. ოჯახის წევრებს უმეტეს შემთხვევაში ემინოდათ ინციდენტების შესახებ პოლიციაში განცხადება, მაგრამ მაინც მოახერხეს, რომ განეცხადებინათ რამდენიმე ყველაზე ძალადობრივი შემთხვევის შესახებ.

9. 2012 წლის ივლისის დაუზუსტებელ თარიღში C-მ დარეკა პოლიციაში და ჩიოდა, რომ D მას დაემუქრა დედამისის, პირველი მომჩივნის, მოკვლით. მას არ მიუღია რაიმე პასუხი თავის საჩივარზე.

10. საქმეში არსებული მასალების თანახმად, 2013 წლის 31 აგვისტოს D-მ, ბავშვის ალიმენტის გადახდის გამო წამოწყებული ჩხუბის ნიადაგზე, სცემა C-ს მშობლების სახლში. გამოიძახეს პოლიცია და სამმა საპატრულო პოლიციელმა, რომელთაგან ყველა D-ის ნაცნობი იყო, C მისი თანდასწრებით გამოჰკითხეს. როგორც რამდენიმე დამოუკიდებელმა თვითმხილველმა დაადასტურა, მაგალითად, მეზობლებმა, D-ს გამოკითხვის დროს კარგი ურთიერთობა ჰქონდა პოლიციელებთან, რომლებიც მისი უშუალო კოლეგები იყვნენ. ერთ-ერთმა პოლიციელმა უთხრა C-ს, რომ ცოლის ცემა ჩვეულებრივი მოვლენა იყო და ამისთვის დიდი მნიშვნელობის მინიჭება არ ღირს. როდესაც პოლიციელები ატარებდნენ C-ის გამოკითხვას და მან, ვისაც ცოტა ხნის წინ მიყენებული ფიზიკური ძალადობის ნიშნები ემჩნეოდა, დაიწყო მის მიმართ ცუდი მოპყრობის ზემოაღნიშნული დეტალების მოყოლა, D ჩაერია ამ პროცესში, დასცინოდა C-ის პასუხებს და უყვიროდა მას, მაგრამ პოლიციელები არ ცდილობდნენ მის შეჩერებას. სავარაუდო მოძალადის გამოკითხვის გარეშე, პოლიციელებმა შეადგინეს დასკვნა, რომელიც ზუსტად არ ასახავდა ინციდენტის ძალადობის მასშტაბს და მოიხსენიებდა მას, როგორც „მცირე ოჯახურ ჩხუბს, რომელიც დაკავშირებულია ბავშვის ალიმენტის გადახდასთან“. C-მ თავდაპირველად უარი თქვა ოქმზე ხელის მოწერაზე, მაგრამ D-მ აიძულა მას ამის გაკეთება მოკვლის მუქარით, რაც პოლიციელებმაც გაიგონეს. სახლის დატოვებამდე ერთ-ერთმა პოლიციელმა უთხრა C-ს, რომ არ დაჰკონტაქტებოდა მათ მომავალში რაიმე პატივსადები მიზეზის გარეშე, თორემ დააჯარიმებდნენ პოლიციის დროის გაფლანგვისთვის, რადგან ისინი დაკავებული იყვნენ სხვა, უფრო სერიოზული საქმეებით. D-მ დატოვა C-ის სახლი პოლიციელებთან ერთად და ისინი ერთ ავტომობილში ჩასხდნენ და წავიდნენ.

11. იმავე დღეს C-მ სისხლის სამართლის საჩივარი შეიტანა ადგილობრივ პროკურატურაში. ის უჩიოდა D-ს მასზე ფიზიკურად ძალადობის, ხოლო სამ პოლიციელს – მათი სამსახურებრივი მოვალეობის სათანადო გულმოდგინებით შეუსრულებლობის გამო. C-მ საჩივარში ასევე აღნიშნა, რომ მისი ყოფილი პარტნიორი მუდმივად ავიწროებდა მას, ემუქრებოდა მკვლელობითა და ფიზიკურ ძალადობით. ის ასევე დაემუქრა მათი შვილის გატაცებით. მან პროკურატურას სთხოვა, მიეღო ყველა საჭირო ზომა, რათა აღეკვეთა D-ის ძალადობრივი ქცევა. მან ასევე დასძინა, რომ ვინაიდან მასზე მოძალადე პოლიციელი იყო, მას არ ჰქონდა ნდობა, რომ პოლიცია მას დახმარებას გაუწევდა და ამიტომ საჩივრით პროკურატურას მიმართა.

12. C-ის სისხლისსამართლებრივი საჩივრის შემდეგ, 2013 წლის 4 სექტემბერს პროკურორმა გამოჰკითხა C, D და ერთ-ერთი პოლიციელი 2013 წლის 31 აგვისტოს მომხდარ ინციდენტთან დაკავშირებით; ორივე მათგანმა უარყო, რომ C-ს მიმართ განხორციელდა რაიმე სახის ცუდი მოპყრობა. მოვლენების განვითარების D-ისეული ვერსია იყო, რომ მათ უბრალოდ ბავშვის ალიმენტის გადახდის გამო იჩხუბეს. 2013 წლის 9 სექტემბერს D-მ პროკურატურის წინაშე დადო წერილობითი ვალდებულება, რომ ის აღარასოდეს მიაყენებდა სიტყვიერ ან ფიზიკურ შეურაცხყოფას C-ს ან მის ოჯახის წევრებს. პროკურატურა დაკმაყოფილდა აღნიშნული ვალდებულების დადებით და გადაწყვიტა, რომ არ დაეწყო სისხლის სამართლის გამოძიება.

13. 2014 წლის 5 ივლისს C-მ საჩივრით მიმართა შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალურ ინსპექციას (შემდგომში „გენერალური ინსპექცია“) – განყოფილებას, რომელიც პასუხისმგებელია პოლიციელების მიმართ დისციპლინური გამოძიების ჩატარებაზე – რომ D-მ მას ორჯერ მიაყენა ფიზიკური შეურაცხყოფა საჯაროდ 2014 წლის 3 და 5 ივლისს.

14. საქმეში არსებული მასალის თანახმად, მრავალმა დამოუკიდებელმა მოწმემ დაადასტურა თავის წერილობით ჩვენებებში, რომ D იყენებდა თავისი თანამდებობრივი მდგომარეობის სხვადასხვა ატრიბუტს C-ისთვის შეურაცხყოფის მისაყენებლად 2011 წლის აპრილიდან 2014 წლის ივლისამდე პერიოდში. აღსანიშნავია, რომ ამ პერიოდის განმავლობაში ის (i) დამაშინებლად იქნებდა თავის ტაბელურ იარაღს, სულ მცირე, შვიდ ასეთ შემთხვევას ჰქონდა ადგილი, (ii) რეგულარულად იმუქრებოდა C-ის მამისა და ძმის მიმართ ცრუ ბრალდებების წაყენებით, თუ C შეატყობინებდა სამართალდამცავ ორგანოებს ჩხუბის შესახებ და (iii) ხშირად ამბობდა, რომ მას არ ემინოდა სამართალდამცავი მექანიზმების, რადგან ის თავად იყო მათი ნაწილი. მთელი ეს ინფორმაცია ცნობილი გახდა პოლიციისა და პროკურატურისათვის.

15. 2014 წლის 20 ივლისს D დააწინაურეს და მიანიჭეს პოლიციის უფროსი ლეიტენანტის წოდება.

16. 2014 წლის 25 ივლისს გენერალური ინსპექციის წარმომადგენელმა გამოკითხვაზე დაიბარა C მის 2014 წლის 5 ივლისის საჩივარში მითითებულ ორ ინციდენტთან დაკავშირებით (იხ. პარაგრაფი 13

ზემოთ). გამოკითხვის დროს ის იმეორებდა, რომ D სიტემატურად ავიწროებდა მას ფიზიკურად და ფსიქოლოგიურად. თუმცა მას სურდა, რომ გენერალური ინსპექცია ჩარეულიყო და აღეკვეთა მისი ყოფილი პარტნიორის ძალადობრივი ქცევა, ამასთანავე ის ითხოვდა, რომ არ ყოფილიყვნენ ძალიან მკაცრი მის მიმართ, რადგან ის მისი შვილის მამა იყო.

17. მალევე, რაც C-მ გამოკითხვა დატოვა, D აედევნა მას ქუჩაში. თვითმხილველებმა დაინახეს მათი დაძაბული და ხმაძალი ჩხუბი საზოგადოებრივ პარკში. მოულოდნელად D-მ ამოიღო თავისი ტაბელური იარაღი და ახლო მანძილიდან ხუთჯერ ესროლა C-ს მკერდსა და მუცელში. ის მყისიერად გარდაიცვალა.

II. სისხლის სამართლის საქმისწარმოება D-ს მიმართ

18. იმავე დღეს აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე და D-ს ბრალი დაედო C-ის მკვლელობაში. მომდევნო დღეს დაკითხვისას მან გამომძიებლებს უთხრა, რომ მისი ურთიერთობა C-სთან თავიდანვე დაძაბული იყო, რადგან მას ყოველთვის სურდა თბილისში, დედაქალაქში, გადასვლა სამოდელიო კარიერის გასაგრძელებლად, რასაც ის კატეგორიულად ეწინააღმდეგებოდა. ის განსაკუთრებით ეჭვიანი გახდა მათი განმარების შემდეგ, რადგან ხედავდა, რომ ის სხვა მამაკაცებს ხვდებოდა. მან ასევე განაცხადა, რომ მისი გაბრაზების გამომწვევი და სროლის დღეს იარაღის გამოყენების მიზეზი იყო C-ის მიერ განზრახ პროვოკაციულად და ვულგარულად ნათქვამი სიტყვები, კერძოდ, რომ მისი პირადი და სექსუალური ცხოვრება მისი საქმე საერთოდ არ იყო. მისი აზრით, C-მ „დაამცირა ის“ და სწორედ ამიტომ გამოიყენა მის მიმართ იარაღი.

19. ქუთაისის საქალაქო სასამართლომ 2015 წლის 17 აპრილის გადაწყვეტილებით D დამნაშავედ ცნო ოჯახის წევრის განზრახ მკვლელობისთვის და მას თერთმეტი წლით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა. D-მ მოიმიზეზა შეურაცხადობა და განაცხადა, რომ მან ესროლა C-ს პათოლოგიური ეჭვიანობით გამოწვეული ეპიზოდური ფსიქიკური აშლილობის გამო. თუმცა, დაცვის ეს ხაზი გაქარწყლდა სასამართლოს მიერ დანიშნული, D-ის ფსიქიკური ჯანმრთელობის სასამართლო ექსპერტიზის შედეგებით. გადაწყვეტილება საბოლოო გახდა 2016 წლის 15 თებერვალს. მსჯავრდება არ მიუთითებდა დანაშაულის ჩადენაში გენდერული ნიშნით დისკრიმინაციის შესაძლო როლზე (იხ. პარაგრაფი 29 ქვემოთ).

III. სისხლისსამართლებრივი საჩივარი შესაბამისი სამართალდამცავი ორგანოების მიმართ

20. 2015 წლის 22 იანვარს პირველმა მომჩივანმა, რომელიც მოქმედებდა საკუთარი და მეორე მომჩივნის სახელით, შეიტანა საჩივარი მთავარ პროკურატურაში, რომლითაც ის ითხოვდა, რომ სისხლის სამართლის გამოძიება დაწყებულიყო შესაბამისი პოლიციელებისა და პროკურორების მიმართ, რადგან მათ ვერ დაიცვეს მისი შვილის სიცოცხლე და სათანადოდ არ გაითვალისწინეს ოჯახში ძალადობის შესახებ მისი განმარებითი მოხსენებები. პირველი მომჩივანი დავობდა, რომ სახელმწიფო წარმომადგენლების დაუდევარი ქცევა შესაძლებელია, გამოწვეული ყოფილიყო გენდერულ საფუძველზე დისკრიმინაციით.

21. 2015 წლის 19 თებერვალს პროკურატურამ აღძრა სისხლის სამართლის საქმე ოჯახში ძალადობის შესახებ C-ის ბრალდებებთან დაკავშირებით პოლიციელების სავარაუდო არასათანადო რეაგირებაზე და გამოჰკითხა სამი საპატრულო პოლიციელი, რომელიც ესწრებოდა 2013 წლის 31 აგვისტოს ინციდენტს (იხ. პარაგრაფები 10 და 11 ზემოთ). პოლიციელების თანახმად, ისინი არ ფიქრობდნენ, რომ ინციდენტი იყო ძალადობრივი ხასიათის. 2015 წლის 27 თებერვალს პირველი მომჩივანი გამოიკითხა და მან პროკურატურას განუცხადა მის ქალიშვილსა და D-ს შორის დაძაბული ურთიერთობის მთელი ისტორია, მათ შორის, D-ის მიერ ძალადობის განმარებითი გამოყენების ჩათვლით. რაც შეეხება 2013 წლის 31 აგვისტოს ინციდენტს, მან დაადასტურა ზემოაღწერილი მოვლენების თანმიმდევრობა (იხ. პარაგრაფი 10 ზემოთ).

22. 2015 წლის მარტიდან აგვისტომდე პროკურატურამ დაკითხა 2013 წლის 31 აგვისტოს ინციდენტის ხუთი მოწმე, რომელიც A-სა და C-ის ან ნათესავი, ან მეზობელი იყო. მათმა უმრავლესობამ მისცა ჩვენება, რომელშიც მიუთითა, რომ ინციდენტი განსაკუთრებით ძალადობრივი ხასიათისა იყო.

23. 2015 წლის 2 მარტს, 29 აპრილსა და 23 ივნისს და 2016 წლის 21 იანვარს პირველმა მომჩივანმა განმარებით მიმართა მთავარ პროკურატურას კითხვით გამოძიების მიმდინარეობის შესახებ, თუ

საერთოდ არსებობდა ასეთი და 2015 წლის 20 მარტს მთავარმა პროკურატურამ უპასუხა, რომ დაწყებული იყო სისხლის სამართლის გამოძიება პოლიციის თანამშრომლების სავარაუდო გულგრილობის ფაქტზე. პირველ მომჩივანს არ მიუღია არანაირი პასუხი თავის საჩივარზე პროკურორების მიმართ (იხ. პარაგრაფი 20 ზემოთ).

24. 2016 წლის 1 და 16 მარტის წერილებით საოლქო პროკურატურამ აცნობა პირველ მომჩივანს, რომ მიმდინარეობდა სისხლის სამართლის გამოძიება პოლიციის თანამშრომლების სავარაუდო გულგრილობის ფაქტზე, მაგრამ არავისთვის წაუყენებიათ ბრალი და არ იყო საჭირო ამ დროს მისთვის დაზარალებულის სტატუსის მინიჭება. მას არ მიუღია არანაირი პასუხი მის საჩივარზე პროკურორების მიმართ.

25. 2016 წლის 17 მარტს პირველმა მომჩივანმა ისევ მიმართა კითხვით მთავარ პროკურატურას, დაიწყო თუ არა სისხლის სამართლის გამოძიება პროკურორების ქმედებებზე. მას არანაირი პასუხი არ მიუღია.

IV. სამოქალაქო სარჩელები სამართალდამცავი ორგანოების წინააღმდეგ

26. 2015 წლის 22 იანვარს პირველმა მომჩივანმა, რომელიც მოქმედებდა საკუთარი და მეორე მომჩივნის სახელით, უჩივლა შინაგან საქმეთა სამინისტროს და მთავარ პროკურატურას სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლის შესაბამისად, რადგან მათ ვერ შეძლეს მისი ქალიშვილის სიცოცხლის დაცვა და მოითხოვა მორალური ზიანის ანაზღაურება 120 000 ქართული ლარის (დაახლოებით 34 000 ევრო) ოდენობით.

27. 2015 წლის 24 ივლისის გადაწყვეტილებით თბილისის საქალაქო სასამართლომ მოთხოვნა ნაწილობრივ დააკმაყოფილა და მიანიჭა მას მორალური ზიანის ანაზღაურება 20 000 ლარის (დაახლოებით 7000 ევრო) ოდენობით. სასამართლომ დაადგინა, რომ არსებობდა მიზეზობრივი კავშირი შესაბამისი პოლიციელებისა და პროკურორების უმოქმედობასა და C-ის მკვლელობას შორის. ამასთან დაკავშირებით მან ხაზგასმით აღნიშნა, რომ სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები ვალდებული იყვნენ, სწრაფად და ეფექტურად ეპასუხათ დისკრიმინაციის ბრალდებებზე. თუმცა, განსახილველ საქმეში ეს ვალდებულება უხეშად იქნა უგულვებელყოფილი, კონვენციის მე-3 და მე-8 მუხლების დარღვევით. სასამართლომ 2013 წლის 31 აგვისტოს ინციდენტზე მითითებით აღნიშნა, რომ პოლიციელებს არ დაუკითხავთ C ან ინციდენტის მოწმეები, არ გამოუციათ შემაკავებელი ორდერი D-ის მიმართ და არ მიუღიათ ზომები მისი ტაბელური იარაღის გამოყენების შეზღუდვის მიზნით. რაც შეეხება პროკურორების როლს, სასამართლომ აღნიშნა, რომ მათ ვერ შეასრულეს თავიანთი ვალდებულება, რომ ჩაეტარებინათ ადეკვატური სისხლის სამართლის გამოძიება მოცემულ ძალადობრივ ინციდენტებთან დაკავშირებით. სასამართლომ დაასკვნა, რომ მოპასუხე ხელისუფლების ორგანოებმა, რომლებიც პასუხისმგებლებად უნდა ჩაითვალოს შესაბამის ცალკეულ თანამდებობის პირებთან ერთად, ვერ შეძლეს, რომ მიეღოთ ზომები გენდერულ საფუძველზე დისკრიმინაციის დასასრულებლად და C-ის სიცოცხლის დასაცავად.

28. 2015 წლის 24 ივლისის გადაწყვეტილება საბოლოო გახდა 2017 წლის 29 ივნისს, როდესაც საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ საბოლოოდ შეწყვიტა საქმისწარმოება.

შესაბამისი სამართლებრივი ჩარჩო და პრაქტიკა

29. 2012 წლის 27 მარტს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 53-ე მუხლში შეტანილი იქნა შესწორება, რომლის თანახმად, დისკრიმინაცია აღიარებული იქნა შეუწყნარებლობის მოტივად და დამამძიმებელ გარემოებად სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენისას. შესაბამისი დებულება შემდეგნაირად იკითხება:

53-ე მუხლის 3¹ ნაწილი

„დანაშაულის ჩადენა რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, სექსუალური ორიენტაციის, გენდერული იდენტობის, ასაკის, რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულების, შეზღუდული შესაძლებლობის, მოქალაქეობის, ეროვნული, ეთნიკური ან სოციალური კუთვნილების, წარმოშობის, ქონებრივი ან წოდებრივი მდგომარეობის, საცხოვრებელი ადგილის ან დისკრიმინაციის შემცველი სხვა ნიშნით შეუწყნარებლობის მოტივით არის პასუხისმგებლობის

დამამდიმებელი გარემოება ამ კოდექსით გათვალისწინებული ყველა შესაბამისი დანაშაულისათვის.“

30. სხვა შესაბამისი შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობა და ასევე საერთაშორისო მასალა, რომელიც ეხება ქალთა მიმართ ძალადობას საქართველოში, სრულყოფილად არის შეჯამებული საქმეში „თხელიძე საქართველოს წინააღმდეგ“, სასამართლოს გადაწყვეტილების პარაგრაფებში 25-40 (no. 33056/17, 2021 წლის 8 ივლისი).

სამართალი

I. კონვენციის მე-2 და მე-14 მუხლების სავარაუდო დარღვევა

31. კონვენციის მე-2, მე-3 და მე-14 მუხლებზე დაყრდნობით, მომჩივნები ჩიოდნენ, რომ ეროვნულმა ორგანოებმა ვერ დაიცვეს C ოჯახში ძალადობისგან და არ ჩაატარეს ეფექტური სისხლის სამართლის გამოძიება მისი სიკვდილისთვის ხელშემწყობ გარემოებებთან დაკავშირებით.

32. თავისი პრეცედენტული სამართლისა და მომჩივნის საჩივრების ხასიათის გათვალისწინებით, სასამართლო, როგორც დახასიათების ოსტატი, რომელიც უნდა მიეცეს სამართალში საქმის ფაქტებს, მიიჩნევს, რომ მოცემულ საქმეში წამოჭრილი საკითხები განხილული უნდა იქნეს მხოლოდ კონვენციის მე-2 მუხლის არსებითი პოზიტიური და პროცედურული ასპექტების თვალსაზრისით, მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში (შედარებისთვის იხილეთ საქმე „Kurt v. Austria“ [GC], no. 62903/15, § 104, 2021 წლის 15 ივნისი). ამ დებულებების შესაბამისი ნაწილები იკითხება შემდეგნაირად:

მუხლი 2

„1. ყოველი ადამიანის სიცოცხლის უფლება კანონით არის დაცული ...“

მუხლი 14

„[ამ] კონვენციით გაცხადებული უფლებებითა და თავისუფლებებით სარგებლობა უზრუნველყოფილია ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე სქესის, ... თუ სხვა ნიშნის განურჩევლად.“

A. მისაღებობა

33. მთავრობამ განაცხადა, რომ მომჩივნებმა დაკარგეს დაზარალებულის სტატუსი კონვენციის 34-ე მუხლის მიზნებისთვის, D-ის მიმართ აღძრული სისხლის სამართლის საქმისწარმოების შედეგისა (იხ. პარაგრაფები 18 და 19 ზემოთ) და სამართალდამცავი ორგანოების მიმართ აღძრული სამოქალაქო საქმისწარმოების შედეგის გათვალისწინებით (იხ. პარაგრაფები 26-28 ზემოთ). კერძოდ, მათ განაცხადეს, რომ ვინაიდან C-ის მკვლელობაში დამნაშავე დაუყოვნებლივ იქნა დადგენილი და საკმარისად დასჯილი, ხოლო ადგილობრივმა სამოქალაქო სასამართლოებმა სათანადოდ აღიარეს სამართალდამცავი ორგანოების არამართლზომიერი საქციელი და მომჩივნებს კომპენსაციაც კი მიანიჭეს, საჩივარი უნდა გამოცხადდეს მიუღებლად, როგორც *ratione personae* შეუთავსებელი კონვენციის დებულებებთან, 35-ე მუხლის მე-3(a) და მე-4 პუნქტის შესაბამისად.

34. მომჩივნები არ დაეთანხმნენ მთავრობის პრეტენზიას, ამტკიცებდნენ რა, რომ მათ მიერ დაცვის სხვადასხვა შიდასამართლებრივი საშუალების გამოყენებას არ მოჰყოლია არც კონვენციით გათვალისწინებული მათი სხვადასხვა უფლების დარღვევის საკმარისად აღიარება და არც საკმარისი ანაზღაურება. მათ ამასთან დაკავშირებით დააკონკრეტეს, რომ მათი საჩივრის არსი მდგომარეობდა სამართალდამცავი ორგანოების უმოქმედობაში, რამაც მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა მათი უახლოესი ნათესავის, C-ის, მიმართ ოჯახში ძალადობასა და მის სიკვდილში.

35. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მოცემულ საქმეში მომჩივანთა მიერ დაზარალებულის სტატუსის შესაძლო დაკარგვის საკითხი შიდასახელმწიფოებრივი სამართალწარმოების სხვადასხვა საქმის შედეგების საფუძველზე მჭიდროდ არის დაკავშირებული მათი უახლოესი ნათესავის სიკვდილის ხელშემწყობი გარემოებების გამოძიების ეფექტურობის საკითხთან. ამგვარად, სასამართლო მიზანშეწონილად მიიჩნევს, საკითხი შეუერთოს საჩივრის არსებით მხარეს, რომელიც მომჩივნების

მიერ არის შედგენილი კონვენციის მე-2 მუხლის პროცედურული ასპექტის შესაბამისად, მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში (შედარებისთვის იხ., მაგალითად, საქმე „Petrović v. Serbia“, no. 40485/08, §§ 64 და 65, 2014 წლის 15 ივლისი და საქმე „Özcan and Others v. Turkey“, no. 18893/05, § 55, 2010 წლის 20 აპრილი).

36. სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ საჩივარი არც აშკარად დაუსაბუთებელია კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3(a) პუნქტის მნიშვნელობის ფარგლებში ან მიუღებელი რაიმე სხვა საფუძვლით. აქედან გამომდინარე, ის მისაღებად უნდა გამოცხადდეს.

B. საქმის არსებითი მხარე

1. მხარეთა წარდგინებები

37. მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ მიუხედავად იმისა, რომ პოლიციამ და პროკურატურამ იცოდნენ, რომ D-ის ძალადობრივი ქცევის გამო C-ის სიცოცხლეს საფრთხე ემუქრებოდა, მათ (პოლიციამ და პროკურატურამ) მაინც ვერ შეძლეს აუცილებელი პრევენციული ზომების გატარება. ისინი ჩიოდნენ, რომ სამართალდამცავმა ორგანოებმა არაადეკვატურად და არაზუსტად შეაგროვეს და ჩაწერეს მტკიცებულებები ოჯახში ძალადობის ბრალდებების განხილვისას. მომჩივნები ასევე ამტკიცებდნენ, რომ პოლიციისა და პროკურატურის შეუფერებელი და დისკრიმინაციული რეაქციები C-ს საჩივრებზე მისი პარტნიორის შეურაცხმყოფელი საქციელის შესახებ, ასევე, მისი სიკვდილის ხელშემწყობი გარემოებების გამოძიებისა და ნაგულისხმევი სამართალდამცავებისთვის მისი სიცოცხლის ვერდაცვის გამო სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის დაკისრების წარუმატებლობა საფუძვლად უდევს მოპასუხე სახელმწიფოს მიერ კონვენციის მე-2 და მე-14 მუხლებით გათვალისწინებული არსებითი პოზიტიური ვალდებულებების დარღვევას.

38. მომჩივნების მიერ წარდგენილი საქმის ფაქტობრივი გარემოებების, ასევე, არსებითი განხილვისთვის წარდგენილი მათი სამართლებრივი არგუმენტების სადავოდ გაუხდელოდ, მთავრობამ შემოფარგლა თავისი კომენტარები სასამართლოსთვის სხვადასხვა საკანონმდებლო, საბიუჯეტო და ადმინისტრაციული ღონისძიების მიმოხილვის წარდგენით, რომლებიც მოპასუხე სახელმწიფომ 2014 წლიდან გაატარა ოჯახში ძალადობის და უფრო ზოგადად, ქალთა მიმართ ჩადენილი ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის სფეროში. ამასთან დაკავშირებით მათ წარადგინეს ინფორმაცია 2015-2017 წლებში სასამართლო ხელისუფლებისთვის, პროკურატურისა და სამართალდამცავი ორგანოებისთვის ქალთა მიმართ ძალადობის პრობლემაზე უზრუნველყოფილი ტრენინგებისა და ცნობიერების ამაღლების კურსების შესახებ.

2. სასამართლოს შეფასება

39. მომჩივნების ბრალდებების გათვალისწინებით, რომ ხელისუფლების ორგანოების ორმაგი მარცხი (მათი უახლოესი ნათესავის ოჯახში ძალადობისგან დაცვისა და სამართალდამცავი ორგანოების უმოქმედობის ეფექტური გამოძიების არარსებობა) განპირობებულია მათ მიერ ქალების მიმართ დისკრიმინაციის ფენომენის არასაკმარისი აღიარებით, სასამართლო ადგენს, რომ პირველი, ყველაზე მიზანშეწონილი იქნებოდა საჩივრების ორმაგი განხილვისთვის დაქვემდებარება. მეორე, იმის გათვალისწინებით, რომ კონვენციის მე-2 მუხლის პროცედურული ასპექტის შესაბამისად მომჩივანთა დაზარალებულის სტატუსის საკითხი შეუერთდა მათი საჩივრის არსებით მხარეს, სასამართლო მიზანშეწონილად მიიჩნევს, დაიწყოს საჩივრის არსებითი მხარის განხილვა ამ უკანასკნელ საჩივართან ერთად. მესამე, სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ წინამდებარე საქმე ეხება არა უშუალოდ D-ის ძალადობრივ ქმედებებს, რომლებიც დასრულდა მისი სისხლის სამართლის მსჯავრდებით C-ს მკვლელობის შემდეგ, არამედ უფრო მეტად ეხება ხელისუფლების ორგანოების რეაგირებას ან ამ რეაგირების არარსებობას მისი ქმედებების, ასევე C-ისა და მისი ოჯახის საჩივრების მიმართ მის მკვლელობამდე და მკვლელობის შემდეგ. ამიტომ ფაქტი, რომ ის იყო მოქმედი პოლიციელი და იმ პირთა ნაცნობი, ვინც იძიებდა C-ის საჩივრებს, შეიძლება მნიშვნელოვანი იყოს სასამართლოსთვის კითხვების შესაფასებლად, რომლებიც უკავშირდება მე-2 მუხლის პროცედურულ და არსებით ასპექტებსა და დაზარალებულის სტატუსის სავარაუდო დაკარგვას.

a. ზოგადი პრინციპები

40. სასამართლო იმეორებს, რომ სუბსიდიარობის პრინციპის შესაბამისად, უპირველეს ყოვლისა, ეროვნული ხელისუფლების ორგანოების ვალდებულებათა, გამოასწორონ კონვენციის ნებისმიერი

სავარაუდო დარღვევა. ამასთან დაკავშირებით, კითხვა, შეუძლია თუ არა მომჩივანს მტკიცება, რომ ის სავარაუდო დარღვევის დაზარალებულია აქტუალურია საქმისწარმოების ყველა სტადიაზე, კონვენციის შესაბამისად. მომჩივნისთვის ხელსაყრელი გადაწყვეტილება ან ზომა, პრინციპში, საკმარისი არ არის მისთვის „დაზარალებულის“ სტატუსის ჩამოსართმევად, თუ ეროვნულმა ორგანოებმა პირდაპირ ან არსებითად არ აღიარეს კონვენციის დარღვევა და შემდეგ უზრუნველყვეს მისი გამოსწორება. მხოლოდ მაშინ, როდესაც ეს ორივე პირობა დაკმაყოფილებულია, კონვენციის დამცავი მექანიზმის სუბსიდიარული ხასიათი გამორიცხავს საჩივრის განხილვას (იხ. საქმე „Selahattin Demirtaş v. Turkey“ (no. 2), no. 14305/17, § 218, 2018 წლის 20 ნოემბერი). სუბსიდიარობის პრინციპი არ ნიშნავს დაცვის შიდასამართლებრივი საშუალებების გამოყენებით მიღებული შედეგის ყოველგვარ ზედამხედველობაზე უარის თქმას, წინააღმდეგ შემთხვევაში კონვენციით გარანტირებული უფლებები მოკლებული იქნებოდა რაიმე შინაარსს (იხ., მაგალითად, საქმე „Nikolova and Velichkova v. Bulgaria“, no. 7888/03, § 49, 2007 წლის 20 დეკემბერი).

41. საქმეებში, რომლებიც ეხება სახელმწიფო მოხელეების შესაძლო პასუხისმგებლობას მათი სავარაუდო დაუდევრობის შედეგად გამოწვეული სიკვდილის გამო, მე-2 მუხლით დაკისრებული ვალდებულება ეფექტური სასამართლო სისტემის ჩამოყალიბების შესახებ აუცილებელი არ არის, ყველა შემთხვევაში მოითხოვდეს დაცვის სისხლისსამართლებრივი საშუალებების უზრუნველყოფას. თუმცა, შეიძლება არსებობდეს გამონაკლისი გარემოებები, როცა მხოლოდ ეფექტურ სისხლის სამართლის გამოძიებას შეუძლია მე-2 მუხლით დაკისრებული პროცედურული პოზიტიური ვალდებულებების დაკმაყოფილება. ასეთ გარემოებებს შეიძლება ჰქონდეს ადგილი, მაგალითად, როცა ვინმეს სიცოცხლე წაერთვა ან რისკის ქვეშ დადგა სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოს საქციელის გამო, რაც სცდება მცდარი გადაწყვეტილების ან უყურადღებობის ფარგლებს. თუ დადგენილია, რომ დაუდევრობა, რომელიც უკავშირდება სახელმწიფო მოხელეებს ან ორგანოებს, სცდება მცდარი გადაწყვეტილების ან უყურადღებობის ფარგლებს, იმ გაგებით, რომ შესაბამისმა ხელისუფლების ორგანოებმა – შესაძლო შედეგების სრულად გაცნობიერებითა და მათთვის მინიჭებული უფლებამოსილების უგულვებლყოფით – არ მიიღეს აუცილებელი და საკმარისი ზომები რისკის თავიდან ასაცილებლად, ის ფაქტი, რომ სიცოცხლის საფრთხეში ჩაგდებაზე პასუხისმგებელი პირები არ ყოფილან დადანიშნულებული სისხლის სამართლის დანაშაულში ან მათ წინააღმდეგ არ დაწყებულა სისხლისსამართლებრივი დევნა, შეიძლება ნიშნავდეს მე-2 მუხლის დარღვევას, ნებისმიერი სხვა ტიპის სამართლებრივი დაცვის საშუალების მიუხედავად, რომელთა გამოყენება პირებს საკუთარი ინიციატივით შეუძლიათ (იხ. *თხელიძის საქმე*, ციტირებული ზემოთ, § 59).

42. რაც შეეხება ზოგად პრინციპებს, რომლებიც ეხება სახელმწიფოს შესაბამის არსებით პოზიტიურ ვალდებულებებს კონვენციის მე-2 და მე-14 მუხლების შესაბამისად, ისინი სრულყოფილად იქნა შეჯამებული *თხელიძის საქმეში*; პირველი საქმე, რომელიც ავლენს სახელმწიფოს წარუმატებლობას ოჯახში ძალადობისა და ზოგადად, ქალთა მიმართ ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლაში (ციტირებული ზემოთ, §§ 48-51). დამატებით, სასამართლო ასევე იმეორებს, რომ სახელმწიფოს მარცხი, დაიცვას ქალები ოჯახში ძალადობისგან, არღვევს მათ კანონის წინაშე თანაბარი დაცვის უფლებას და რომ ეს მარცხი არ უნდა იყოს განზრახული. მან უკვე დაადგინა, რომ „სასამართლო ხელისუფლების ზოგადი და დისკრიმინაციული პასიურობა, რომელმაც [შექმნა] ოჯახში ძალადობის ხელშემწყობი კლიმატი“, წარმოადგენს კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევას (იხ. საქმე „Opuz v. Turkey“, no. 33401/02, §§ 191 et seq., ECHR 2009). ასეთ დისკრიმინაციულ მოპყრობას ადგილი აქვს მაშინ, როცა ხელისუფლების ორგანოების ქმედებები არის არა უბრალო მარცხი ან მოცემული ძალადობის აღკვეთის დაყოვნება, არამედ უტოლდება ამგვარი ძალადობის განმეორებით პატიებას და ასახავს დისკრიმინაციულ დამოკიდებულებას მომჩივნის, როგორც ქალის მიმართ (იხ. საქმე „Talpis v. Italy“, no. 41237/14, § 141, 2017 წლის 2 მარტი). მართლაც, ხელისუფლების ორგანოებს მოეთხოვებათ ოჯახში ძალადობის ბრალდებებზე დაუყოვნებლივი რეაგირება, მათ უნდა დაადგინონ, არის თუ არა შექმნილი რეალური და დაუყოვნებლივი რისკი ოჯახში ძალადობის ერთი ან მეტი იდენტიფიცირებული მსხვერპლის სიცოცხლისთვის რისკების ავტონომიური, პროაქტიული და სრულყოფილი შეფასების განხორციელების მეშვეობით (იხ. *Kurt-ის საქმე*, ციტირებული ზემოთ, § 190).

b. აღნიშნული პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმის გარემოებების მიმართ

i. პროცედურული ვალდებულებები და დაზარალებულის სტატუსი

43. სასამართლო აღნიშნავს, რომ ვინაიდან საჩივრის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ სამართალდამცავი ორგანოების უმოქმედობა და გულგრილობა იყო ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი, რის გამოც შესაძლებელი გახდა ოჯახში ძალადობის გამწვავება, რაც C-ის მკვლელობით დასრულდა და იმის გათვალისწინებით,

რომ ხელისუფლებამ იცოდა ან უნდა სცოდნოდა რისკის იმ მაღალი დონის შესახებ, რომლის წინაშეც იქნებოდა ის, თუ ისინი სათანადოდ ვერ შეასრულებდნენ თავიანთ საპოლიციო მოვალეობას – ვინაიდან ის ჩიოდა მათი პარტნიორი პოლიციელის შესახებ, რომელსაც წვდომა ჰქონდა ცეცხლსასროლ იარაღზე – და ამდენად მათ შეეძლოთ დადგენა, იყო თუ არა ის წარსულში ჩართული მსგავს ინციდენტებში ან ჰქონდა თუ არა მას ძალადობისკენ მიდრეკილება, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მათი უმოქმედობა და გულგრილობა სცდება უბრალო მცდარი გადაწყვეტილების ან დაუდევრობის ფარგლებს. შესაბამისად, სამართლებრივი დაცვის საშუალებებს შორის, რომლებიც გამოიყენეს მომჩივნებმა ეროვნულ დონეზე, კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ელი პუნქტის მიზნებისათვის ყველაზე შესაფერისი იყო საქმეში მონაწილე პოლიციელებისა და პროკურორების მიმართ სისხლის სამართლის საქმისწარმოების აღძვრა (იხ. პარაგრაფები 20-25 ზემოთ და შედარებისთვის იხილეთ *თხელიძის საქმე*, ციტირებული ზემოთ, § 60).

44. თუმცა სასამართლო შეშფოთებით აღნიშნავს, რომ კომპეტენტურ საგამოძიებო ორგანოს არც უცდია, დაედგინა პოლიციელების წილი პასუხისმგებლობა მასზე, რომ მათ სათანადო რეაგირება ვერ მოახდინეს C-ის მკვლელობამდე ჩადენილ გენდერული ძალადობის მრავალ ინციდენტზე და არც აუცილებლად მიიჩნია მომჩივნებისთვის დაზარალებულის სტატუსის მინიჭება. პოლიციის სავარაუდო უმოქმედობის შესახებ არც კი დაწყებულია დისციპლინური მოკვლევა და არ გადადგმულა ნაბიჯები შესაბამისი პოლიციელების მოსამზადებლად, თუ როგორ უნდა მოახდინონ სწორი რეაგირება ოჯახში ძალადობის ბრალდებებზე მომავალში. რაც შეეხება მომჩივნების საჩივრის ნაწილს, რომელიც კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს პროკურორების უმოქმედობას, მასზე არასოდეს არანაირი პასუხი არ მიუღიათ – მომჩივნებმა არაერთხელ მოიკითხეს, მაგრამ ვერ შეძლეს ინფორმაციის მიღება საგამოძიებო ორგანოსგან მათი სისხლის სამართლის საჩივრის ამ ასპექტის შესახებ. თუმცა, საქმის შესაბამისი გარემოებების გათვალისწინებით, კერძოდ, გენდერული საფუძვლით შესაძლო დისკრიმინაციის ნიშნების არსებობა, რომლებიც ნაწილობრივ მაინც ედო საფუძვლად სამართალდამცავი ორგანოების რეაგირებას მომჩივნისა და საჩივრების მიმართ, ასევე ის ფაქტი, რომ მათ ნება დართეს სავარაუდო დამნაშავეს, მონაწილეობა მიეღო მომჩივნისა და ოჯახში სავარაუდო ძალადობის მსხვერპლის დაკითხვაში, სასამართლო მიიჩნევს, რომ არსებობდა გადაუდებელი აუცილებლობა, ჩაეტარებინათ სამართალდამცავი ორგანოების რეაგირებასა და მათი უმოქმედობის სრულყოფილი გამოძიება C-ის საჩივრებთან დაკავშირებით, რაც შესაძლოა მოტივირებული ყოფილიყო გენდერულ საფუძველზე დისკრიმინაციით (შედარებისთვის იხილეთ *თხელიძის საქმე*, ციტირებული ზემოთ, § 60). ის ფაქტი, რომ ძალადობრივი ქმედებების სავარაუდო ჩამდენი თავად იყო სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომელი და რომ მსხვერპლისა და მისი ოჯახის მიმართ გამოყენებული მუქარები მიუთითებდა ამ ფაქტზე და რასაც ის მიიჩნევდა თავისი დაუსჯელობის გარანტიად, უფრო სასწრაფოს ხდიდა სათანადო გამოძიების აუცილებლობას.

45. თუმცა ზემოთ მოყვანილი მოსაზრებები საკმარისია სასამართლოსთვის დასასკვნელად, რომ ადგილი ჰქონდა მოპასუხე სახელმწიფოს მიერ თავისი პროცედურული ვალდებულებების დარღვევას მე-2 მუხლის შესაბამისად, მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში (იქვე., §§ 58-60), ის დამატებით აღნიშნავს ორი სხვა საქმისწარმოებით – დამნაშავეს სისხლისსამართლებრივი დევნა და მომჩივნების მიერ აღძრული სამოქალაქო სამართალწარმოება სამართალდამცავი ორგანოების მიმართ – შეთავაზებული ანაზღაურების არასაკმარისობას. რაც შეეხება პირველს, სასამართლო აღნიშნავს, რომ D-ის საქმის სასამართლოში განხილვა და მსჯავრდება არ მოიცავდა რაიმე გამოკვლევას დანაშაულის ჩადენაში გენდერული ნიშნით დისკრიმინაციის შესაძლო როლის შესახებ (იხ. პარაგრაფი 19 ზემოთ). რაც შეეხება მეორეს, თუმცა უდავოდ დადებითი იყო ის ფაქტი, რომ ეროვნულმა სასამართლოებმა აღიარეს სამართალდამცავი ორგანოების წარუმატებლობა, მიეღოთ ზომები გენდერული ნიშნით დისკრიმინაციის აღკვეთისა და C-ის სიცოცხლის დასაცავად, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მათ უფრო ფართოდ არ შეუსწავლიათ საკითხი, შეიძლებოდა თუ არა, ოჯახში ძალადობის ინციდენტების ოფიციალური შემწყნარებლობა განპირობებული ყოფილიყო იმავე გენდერული ცრურწმენით. სასამართლოებს ასევე არ განუხილავთ საკითხი, იყო თუ არა სამართალდამცავი ორგანოების შესაბამისი თანამშრომლების მხრიდან უსიტყვო ან ფარული თანხმობის ნიშნები მათი კოლეგის, D-ის მიერ გენდერული მოტივით ჩადენილ ძალადობაში. ეროვნული სასამართლოების რეაგირების ეს ხარვეზები არ ესადაგება მოპასუხე სახელმწიფოს გაძლიერებულ ვალდებულებას, წინ აღუდგნენ ცრურწმენით მოტივირებულ დანაშაულებს.

46. სასამართლო ამგვარად ასკვნის, რომ წინამდებარე საქმის კონკრეტულ გარემოებებში და მინიჭებული ფულადი ანაზღაურების ხასიათისა და ოდენობის გათვალისწინებით, მომჩივნებმა შეინარჩუნეს მათი დაზარალებულის სტატუსი 34-ე მუხლის მნიშვნელობის ფარგლებში (იხ. პარაგრაფი

35 ზემოთ) და რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-2 მუხლის პროცედურული ასპექტის დარღვევას, მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში.

ii. არსებითი პოზიტიური ვალდებულებები

47. თხელიძის ზემოაღნიშნული საქმის მსგავსად წინამდებარე საჩივრის გარემოებებიც ადასტურებს, რომ აშკარად არსებობდა ოჯახში ძალადობის ხანგრძლივი სიტუაცია, რაც ნიშნავს, რომ ექვგარეშეა მსხვერპლის მიმართ უშუალო საშიშროების არსებობა და რომ პოლიციამ იცოდა ან აუცილებლად უნდა სცოდნოდა ამ სიტუაციის ხასიათი. მიუხედავად იმისა, რომ პოლიცია გაფრთხილებული იყო რისკების სერიოზულობის შესახებ, მან ვერ გამოიჩინა საჭირო განსაკუთრებული გულმოდგინება და მუშაობისას დაუშვა მნიშვნელოვანი ხარვეზები, როგორცაა მტკიცებულებების არაზუსტი, არასრული ან თუნდაც შეცდომაში შემყვანი შეგროვება და მცდელობის არარსებობა, ჩაეტარებინა სათანადო ანალიზი, თუ რა შეიძლებოდა ყოფილიყო ძალადობის გამომწვევი პოტენციური ფაქტორები (იხ. პარაგრაფები 10 და 12 ზემოთ და შეადარეთ თხელიძის საქმეს, ციტირებული ზემოთ, § 53). ამასთან დაკავშირებით სასამართლო იმეორებს, რომ ოჯახში ძალადობის შესახებ შეტყობინებულ ინციდენტზე საპასუხოდ მტკიცებულებების შეგროვებისას, ხარვეზებმა შეიძლება შედეგად გამოიღოს რეალურად ჩადენილი ძალადობის დონის არასათანადო შეფასება, რასაც შეიძლება საზიანო გავლენა ჰქონდეს სისხლის სამართლის გამოძიების დაწყებაზე და ოჯახში ძალადობის მსხვერპლებს, რომლებიც ისედაც არიან საზოგადოებრივი წნეხის ქვეშ, სურვილიც კი გაუქროს, რომ ხელისუფლების ორგანოებს მომავალში შეატყობინონ იმ ოჯახის წევრის შესახებ, ვინც მათ შეურაცხყოფას აყენებს (იქვე, § 54).

48. სასამართლო ასევე აცხადებს, რომ თუმცა შიდა საკანონმდებლო ჩარჩო ითვალისწინებდა სხვადასხვა დროებით შემზღუდავ ზომას სავარაუდო მოძალადეების მიმართ (შეადარეთ თხელიძის საქმე, ციტირებული ზემოთ, 55), შესაბამისი ეროვნული ორგანოები საერთოდ არ მიმართავდნენ მათ. პოლიციელების მიერ შედგენილი მრავალი ოქმიდან და ჩანაწერიდან არ ჩანს, რომ პოლიციას მსხვერპლისთვის როდისმე შეეტყობინებინა მისი საპროცესო უფლებებისა და დაცვის მისთვის ხელმისაწვდომი სხვადასხვა საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული ზომის შესახებ. სასამართლო ასევე მიიჩნევს, რომ ადგილობრივი სამართალდამცავი ორგანოების უმოქმედობა, როგორც ჩანს, უფრო შემამფოთებელია, როდესაც ფასდება იმ ფაქტთან მიმართებით, რომ მოძალადე თავად იყო პოლიციელი. უფრო მეტიც, მაშინ, როცა სამართალდამცავმა ორგანოებმა კარგად იცოდნენ, რომ ის იყენებდა თავისი სამსახურებრივი მდგომარეობის სხვადასხვა ატრიბუტს C-ზე ძალადობის განსახორციელებლად (ბევრჯერ შეაშინა ის ტაბელური იარაღით, განმეორებით ამტკიცებდა, რომ მას ვერ დასჯიდნენ მისი ქმედებების გამო, რადგან ის სამართალდამცავი მექანიზმის ნაწილი იყო, იმუქრებოდა, რომ C-ის მამას და ძმას წაუყენებდა ცრუ ბრალდებებს, თუ მსხვერპლი შეატყობინებდა პოლიციას მისი შეურაცხყოფის შესახებ და ა.შ.), პოლიციამ არათუ აღკვეთა უკიდურესი დაუსჯელობისა და თვითნებობის ეს დემონსტრირება (იხ. საქმე „Ushakov and Ushakova v. Ukraine“, no. 10705/12, § 83, 2015 წლის 18 ივნისი), პირიქით, უფლება მისცა სავარაუდო მოძალადეს, მონაწილეობა მიეღო მისი მსხვერპლის დაკითხვაში და მოძალადეს მალევე მიენიჭა უფრო მაღალი საპოლიციო წოდება (იხ. პარაგრაფები 14 და 15 ზემოთ). სასამართლო ადგენს, რომ საქმის ეს ასპექტი განსაკუთრებით ამაღელვებელია, რადგან ის წევრი სახელმწიფოებისგან მეტ სიმკაცრეს მოელის ასეთი საქმეების გამოძიებაში, ვიდრე ჩვეულებრივი დამნაშავეების შემთხვევაში და საჭიროების შემთხვევაში, საკუთარი სამართალდამცავების დასჯასაც სერიოზული დანაშაულების ჩადენისთვის, მათ შორის, ოჯახში ძალადობისა და ზოგადად ქალების მიმართ ძალადობისთვის, რადგან საქმე ეხება არა მხოლოდ მოძალადეების ინდივიდუალური სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის საკითხს, არამედ სახელმწიფოს მოვალეობას, ებრძოლოს დაუსჯელობის ნებისმიერ გრძნობას, რომელსაც დამნაშავეები განიცდიან თავიანთი თანამდებობის გამო და შეინარჩუნონ საზოგადოების ნდობა და პატივისცემა სამართალდამცავი სისტემის მიმართ (იხ., შესაბამისი ცვლილებების გათვალისწინებით, საქმე „ვაზაგაშვილი და შანავა საქართველო წინააღმდეგ“, No. 50375/07, § 92, 2019 წლის 18 ივლისი და საქმე „Makuchyan and Minasyan v. Azerbaijan and Hungary“, no. 17247/13, § 157, 2020 წლის 26 მაისი).

49. ამგვარად, სასამართლო ასკვნის, რომ წინამდებარე საქმე შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც კიდევ ერთი ნათელი მაგალითი იმისა, თუ როგორ შეიძლება სამართალდამცავი ორგანოების ზოგადმა და დისკრიმინაციულმა პასიურობამ ოჯახში ძალადობის ბრალდებების წინაშე შექმნას კლიმატი, რომელიც ხელს შეუწყობს მსხვერპლთა მიმართ ძალადობის შემდგომ გავრცელებას მხოლოდ იმიტომ, რომ ისინი ქალები არიან. სხვადასხვა დამცავი ზომების უგულებელყოფით, რომლებიც უშუალოდ ხელმისაწვდომი იყო, ხელისუფლებამ არ აღკვეთა გენდერულ საფუძველზე ძალადობა მომჩივანთა უახლოესი ნათესავის მიმართ, რაც ბოლოს დამთავრდა მისი სიკვდილით და მათ ეს წარუმატებლობა

კიდევ უფრო დაამძიმეს პასიურობით, შემგუებლობითაც კი, სავარაუდო დამნაშავეს მიმართ, რომელიც მოგვიანებით იქნა მსჯავრდადებული მსხვერპლის მკვლელობისთვის. ამრიგად, მოპასუხე სახელმწიფომ დაარღვია არსებითი პოზიტიური ვალდებულებები კონვენციის მე-2 მუხლის შესაბამისად, მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში.

II. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

50. კონვენციის 41-ე მუხლი ითვალისწინებს:

„თუ სასამართლო დაასკვნის, რომ დაირღვა კონვენციით ან მისი ოქმებით გათვალისწინებული უფლება, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდა სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს.“

A. ზიანი

51. მომჩივნებმა მოითხოვეს 50,000 ევრო მორალურ ზიანთან დაკავშირებით. მათ დამატებით მოსთხოვეს სასამართლოს, მიეთითებინა მოპასუხე სახელმწიფოსთვის შემდეგი ორი ზოგადი ღონისძიების განხორციელების აუცილებლობაზე – (i) „სახელმწიფო ორგანოების ინსტიტუციური პასუხისმგებლობის მექანიზმის შექმნა ფემიციდის პრევენციისა და მის მიმართ ადეკვატური რეაგირებისთვის“ და (ii) საკანონმდებლო ზომების მიღება, რათა „ცალსახად მოხდეს ფემიციდის კრიმინალიზაცია და უზრუნველყოფილ იქნეს, რომ ქალების ყველა მკვლელობა გამოძიებული იქნება გენდერული პერსპექტივიდან გამომდინარე“.

52. მთავრობამ აღნიშნა, რომ მოთხოვნილი თანხები დასაბუთებული არ იყო საქმის გარემოებებში.

53. სასამართლო აღიარებს, რომ მომჩივნებს აუცილებლად მიადგებოდა მორალური ზიანი, რომელიც შეუძლებელია ანაზღაურდეს მხოლოდ დარღვევის ფაქტის დადგენით. ის მიზანშეწონილად მიაჩნია, რომ მიანიჭოს მათ 35,000 ევრო ამ მუხლის შესაბამისად.

54. რაც შეეხება მომჩივნების მოთხოვნას, მიუთითოს მოპასუხე სახელმწიფოს დამატებითი ზომების შესახებ, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოცემულ შემთხვევაში მოპასუხე სახელმწიფომ მინისტრთა კომიტეტის ზედამხედველობით თავად უნდა აირჩიოს ზუსტი საშუალებები, რომლებიც გამოყენებული უნდა იქნეს მის ეროვნულ სამართლებრივ წესრიგში, კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებების შესასრულებლად (იხ. საქმე „*Abu Zubaydah v. Lithuania*“, no. 46454/11, §§ 682 და 683, 2018 წლის 31 მაისი და საქმე „*Aghdgomelashvili and Japaridze v. Georgia*“, no. 7224/11, § 57, 2020 წლის 8 ოქტომბერი).

B. ხარჯები და დანახარჯები

55. სასამართლოს რეგლამენტის მე-60 წესის შესაბამისად სამართლიანი დაკმაყოფილების მოთხოვნების წარსადგენად სასამართლოს მიერ გამოყოფილ ვადაში, 2019 წლის 10 მაისს მომჩივნებმა მოითხოვეს 22,817.60 ევრო მათი ორი ბრიტანელი ადვოკატის მიერ სასამართლოს წინაშე გაწეული ხარჯებისა და დანახარჯებისთვის. არანაირი მოთხოვნა არ ყოფილა წაყენებული დანარჩენი შვიდი ადვოკატის მიერ მომჩივნის წარმომადგენლობასთან (ხუთი ქართველი და ერთი ბრიტანელი) დაკავშირებით (იხ. პარაგრაფი 3 ზემოთ). შესაბამისი იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულებების, ანგარიშფაქტურების, ვაუჩერების ან ნებისმიერი სხვა დამხმარე ფინანსური დოკუმენტის ასლი არ ყოფილა წარდგენილი. მოთხოვნილი თანხა ეფუძნებოდა შესაბამისი ბრიტანელი ადვოკატების მიერ საქმეზე დახარჯული საათების რაოდენობას (ოთხმოცდათვრამეტი საათი და ოცდაათი წუთი) და ადვოკატთა საათობრივ ანაზღაურებას (150 გირვანქა სტერლინგი) და მოიცავდა დამატებით მოთხოვნას მათ მიერ გაწეულ საფოსტო მომსახურების, თარგმნის და სხვა ადმინისტრაციულ ხარჯებთან დაკავშირებით.

56. 2019 წლის 24 ივნისს მთავრობამ უპასუხა, რომ მოთხოვნილი თანხა დაუსაბუთებელი და გადაჭარბებული იყო. კერძოდ, მათ განაცხადეს, რომ არ ყოფილა წარმოდგენილი მომჩივნისა და ორ ბრიტანელ ადვოკატს შორის დადებული იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულებების ასლები.

57. 2019 წლის 21 აგვისტოს მომჩივნებმა, ვისთვისაც სასამართლოს არ მოუთხოვია ამის გაკეთება და აღნიშნული წარდგინებისთვის რაიმე დამატებითი დროის მიცემის გარეშე, შეავსეს ადრე გაკეთებული მოთხოვნა 2019 წლის 5 აგვისტოთი დათარიღებული იურიდიული მომსახურების კონტრაქტით, რომელიც ხელმოწერილი ჰქონდა მათ და მათ ბრიტანელ ადვოკატებს.

58. უპირველეს ყოვლისა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მომჩივნების 2019 წლის 21 აგვისტოს წარდგინებები შეტანილი იქნა სასამართლოს რეგლამენტის მე-60 წესში მოცემული შესაბამისი პროცედურული მოთხოვნის დარღვევით. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, წარდგინებები სასამართლოს მიეწოდა შესაბამისი ვადის გადაცილებით, ხოლო ამ ვადის გასვლამდე ვადის გაგრძელების მოთხოვნა არ გაკეთებულა. გარდა ამისა, წარდგინებებში შედიოდა იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულება, რომელიც ხელმოწერილი და დათარიღებული იყო მას შემდეგ, რაც მომჩივნებს უკვე ოფიციალურად გაგზავნილი ჰქონდათ მათი სამართლიანი დაკმაყოფილების მოთხოვნები (შეადარეთ პარაგრაფები 56 და 58), ხოლო ამ შეუსაბამობასთან დაკავშირებით არ გაკეთებულა არანაირი განმარტება. აღნიშნულ გარემოებებში სასამართლო ვერ გაითვალისწინებს 2019 წლის 21 აგვისტოს წარდგინებებს (შეადარეთ, სხვა წყაროებს შორის, საქმე „Kováčik v. Slovakia“, no. 50903/06, §§ 91-93, 2011 წლის 29 ნოემბერი და საქმე „Stavebná spoločnosť TATRY Poprad, s.r.o. v. Slovakia“, no. 7261/06, §§ 5556, 2011 წლის 3 მაისი).

59. რაც შეეხება მომჩივნების მოთხოვნებს, რომლებიც მათ სასამართლოს რეგლამენტის მე-60 წესის შესაბამისად წარადგინეს 2019 წლის 10 მაისს, სასამართლო აღნიშნავს, რომ ისინი არ შეიცავს ისეთ დოკუმენტებს, რომლებიც აჩვენებდა, რომ მათ გადაიხადეს ან აღებული ჰქონდათ სამართლებრივი პასუხისმგებლობა, გადაეხადათ ორი ბრიტანელი წარმომადგენლის მიერ დაკისრებული გადასახადები. ამგვარი დოკუმენტების არარსებობის გამო, სასამართლო ვერ ხედავს საფუძველს, დაადგინოს, რომ მომჩივნის მიერ მოთხოვნილი ხარჯები და დანახარჯები რეალურად იქნა გაწეული (იხ. საქმე „მერაბიშვილი საქართველოს წინააღმდეგ“ [GC], no. 72508/13, §§ 371, 2017 წლის 28 ნოემბერი, ხოლო როგორც უახლესი წყარო – თხელიძის საქმე, ციტირებული ზემოთ § 68).

60. აქედან გამომდინარე, მოთხოვნა უნდა იქნეს უარყოფილი.

C. საურავი

61. სასამართლო მიზანშეწონილად მიიჩნევს, რომ საურავის განაკვეთი განისაზღვროს ევროპის ცენტრალური ბანკის ზღვრული სასესხო განაკვეთით, რომელსაც უნდა დაემატოს სამი საპროცენტო პუნქტი.

ამ მოტივით, სასამართლო ერთხმად

1. აერთიანებს არსებით მხარესთან საკითხს, რომელიც დაკავშირებულია მომჩივანთა დაზარალებულის სტატუსთან;
2. აცხადებს საჩივარს მისაღებად;
3. ადგენს, რომ მომჩივნებს შეუძლიათ მოითხოვონ დაზარალებულის სტატუსი კონვენციის 34-ე მუხლის მიზნებისთვის და ადგენს, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-2 მუხლის არსებითი პოზიტიური და პროცედურული ასპექტის დარღვევას, მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში;
4. ადგენს,
  - a. რომ მოპასუხე სახელმწიფომ გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან სამი თვის ვადაში უნდა გადაუხადოს მომჩივნებს ერთად, კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, 35,000 ევრო (ოცდათხუთმეტი ათასი ევრო) და ნებისმიერი გადასახადი, რომელიც შეიძლება დაეკისროს მომჩივანს, მორალურ ზიანთან დაკავშირებით, რომელიც უნდა დაკონვერტირდეს მოპასუხე სახელმწიფოს ეროვნულ ვალუტაში გადახდის დღეს არსებული კურსით; და
  - b. რომ ზემოთ აღნიშნული სამთვიანი ვადის ამოწურვიდან გადახდის განხორციელებამდე, ზემოხსენებულ გადასახდელ თანხას დაერიცხება მარტივი პროცენტი იმ განაკვეთით, რომელიც შეესაბამება საჯარიმო პერიოდში მოქმედ, ევროპის ცენტრალური ბანკის ზღვრულ სასესხო განაკვეთს, რომელსაც დაემატება სამი საპროცენტო პუნქტი;
5. უარყოფს მომჩივნების მოთხოვნას სამართლიანი დაკმაყოფილების დანარჩენ ნაწილში.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და მხარეებს წერილობით ეცნობათ 2022 წლის 10 თებერვალს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე წესის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

მარტინა კელერი
სექციის განმწესრიგებლის მოადგილე

სიოფრა ო'ლირი
თავმჯდომარე